

Van onze verkiezingen naar ons bestuur (2020-2025)

Inleiding

“De Republiek Suriname is een democratische Staat gebaseerd op de souvereiniteit van het volk en op eerbiediging en waarborging van fundamentele rechten en vrijheden.”, zo staat in artikel 1 van onze Grondwet. De Grondwet stelt verder in artikel 52 lid 2, tweede volzin : “De politieke democratie schept voorts de voorwaarden voor deelname van het volk aan algemene, vrije en geheime verkiezingen ter samenstelling van de volksvertegenwoordigende organen en van de Regering”. En in artikel 116 lid 1 staat: “De President vormt met de Vice-President en de Raad van ministers de Regering.”.

De samenstelling van onze DNA, de verkiezing van de persoon van onze President en de benoeming van onze ministers vinden klaarblijkelijk allemaal hun oorsprong in de gehouden verkiezingen. Op maandag 25 mei jl. hebben wij onze verkiezingen voor de periode 2020-2025 gehouden. Hoe ziet het proces om te komen tot onze nieuwe DNA, President, Vice-President en ministers er nu verder uit? Daar gaat dit artikel over. Ik zal het dus niet hebben over de Districts- en de Ressortsraden. En ook niet over de invloed die de Covid-maatregelen op dit proces mogen en kunnen hebben.

De Nationale Assemblée

In artikel 66 van onze Grondwet staat dat De Nationale Assemblée (DNA) binnen uiterlijk 30 dagen nadat de leden zijn gekozen, in vergadering bijeenkomt onder voorzitterschap van het oudste lid in jaren. Mocht het oudste lid verhinderd zijn dan komt deze bevoegdheid telkens toe aan het één na oudste lid. Dit houdt simpelweg in dat de DNA-kandidaten die op maandag 25 mei jl. gekozen zijn, volgens onze wetgeving verplicht zijn uiterlijk woensdag 24 juni 2020 voor het eerst bijeen te komen als onze nieuwe DNA. De bedoeling van deze vergadering is het onderzoeken van de geloofsbrieven van de gekozen DNA-leden. De geloofsbrieven zijn de stukken waaruit moet blijken dat een persoon bevoegdlijk tot DNA-lid is gekozen. Hierna komt aan de orde om welke stukken het precies gaat.

Artikel 67 lid 1 van de Grondwet schrijft echter voor dat het oudste lid voorafgaand aan de bedoelde vergadering eerst in handen van de President de voor DNA-leden geldende

grondwettelijke eed of verklaring en belofte moet afleggen, waarna dat oudste lid, als fungerend voorzitter van DNA, de overige vijftig leden van DNA zal beëdigen.

Nadat alle 51 leden van DNA zijn beëdigd, moet de nieuwe DNA ertoe overgaan om haar voorzitter en ondervoorzitter te kiezen voor de periode 2020-2025. Het Reglement van Orde van de Nationale Assemblée (RONA) schrijft voor dat de ondervoorzitter van DNA op dezelfde wijze als de voorzitter wordt gekozen. Hoe de kandidaatstelling en de stemming geschieden, vermelden noch de Grondwet noch het RONA.

De voorzitter en de ondervoorzitter van DNA worden, gelet op artikel 83 lid 2 van de Grondwet, in ieder geval bij gewone meerderheid gekozen. Dus een kandidaat heeft 26 stemmen nodig om gekozen te worden. Zodra de nieuwe voorzitter en ondervoorzitter van DNA zijn gekozen, eindigt de rol van het oudste lid in jaren als fungerend-voorzitter. Wie onze nieuwe voorzitter en ondervoorzitter van DNA worden, is formeel gezien op dit moment dan ook niet bekend.

Volgens mij is de huidige President van ons land, de heer D.D. Bouterse, het oudste thans gekozen lid in jaren, gevolgd door de heer R.T. Parmessar. Bouterse, geboren op 13 oktober 1945, heeft thans de leeftijd van 74 jaren bereikt en Parmessar, geboren op 17 november 1952, is nu dus 67 jaar oud.

Maar dat deze kandidaten gekozen zijn, wil nog niet zeggen dat zij ook daadwerkelijk DNA-lid zullen zijn. Daarvoor dienen zij overeenkomstig artikel 136 lid 1 van de Kiesregeling hun verkiezing nog te aanvaarden. Elke kandidaat heeft veertien dagen de tijd om te beslissen of hij/zij zijn/haar verkiezing aanvaardt. Gebeurt dat niet dan wordt die kandidaat geacht niet te zijn gekozen. Er kan dus een situatie ontstaan dat mocht de gekozen kandidaat D.D. Bouterse zijn verkiezing aanvaarden, hij tot aan de verkiezing van de nieuwe President, tegelijk President en DNA-lid is. Over de status van deze situatie zal ik hier niet uitweiden. Grondwettelijk is Bouterse formeel de President van Suriname tot en met 13 juli 2020.

Gelet op het hiervoor aangehaalde, namelijk dat de gekozen DNA-leden uiterlijk woensdag 24 juni a.s. in vergadering bijeen behoren te komen als nieuwe DNA, was en is het dus zaak dat het Hoofdstembureau van Paramaribo er ook werk van maakte en maakt om ook haar proces-verbaal zo spoedig mogelijk te versturen naar het Centraal Hoofdstembureau (CHS). Want het CHS heeft nu, met de vertraging bij dit hoofdstembureau, dan nog maar 4 dagen, dus tot uiterlijk woensdag 10 juni 2020, om haar proces-verbaal te versturen naar de President, het Onafhankelijk Kiesbureau (OKB), DNA en al de gekozen DNA-leden zodat de

gekozen kandidaten de termijn van 14 dagen in acht kunnen nemen om hun verkiezing tot DNA-lid te aanvaarden of niet. Naar ik verwacht en hoop, heeft ook het Hoofdstembureau Paramaribo inmiddels haar proces-verbaal naar het CHS verstuurd.

Nu de heer D.D. Bouterse het oudste gekozen DNA-lid in jaren en tevens de President is, zal hij de eed of verklaring en belofte niet kunnen afleggen in handen van de President. Want een persoon kan niet in zijn eigen handen de eed of verklaring en belofte afleggen. Dit betekent dat het oudste gekozen DNA-lid in jaren dus verhinderd is en zal de heer R.T. Parmessar als het één na oudste gekozen DNA-lid, tenzij hij zijn verkiezing niet aanvaardt, de eed of verklaring en belofte moeten afleggen in handen van de heer D.D. Bouterse, de huidige President, om te kunnen fungeren als voorzitter van de eerste vergadering van de nieuw gekozen DNA-leden die zoals gezegd dus uiterlijk 24 juni a.s. zal moeten plaatsvinden. In deze vergadering zal de heer R.T. Parmessar als fungerend voorzitter de overige vijftig nieuwe leden van DNA moeten beëdigen. Daarna moet zoals gezegd de nieuwe DNA ertoe overgaan om haar voorzitter en ondervoorzitter te kiezen voor de periode 2020-2025.

Het is van belang hier te noteren dat de oude DNA onder voorzitterschap van mevrouw Geerlings-Simons met ingang van 25 mei jl. heeft opgehouden te bestaan.

In artikel 56 lid 1 van de Grondwet staat namelijk dat de leden van DNA gekozen worden voor een zittingsperiode van vijf jaren. De DNA-leden onder voorzitterschap van Geerlings-Simons waren gekozen op 25 mei 2015 dus is hun zittingsperiode op 25 mei 2020 dan ook formeel geëxpireerd.

Onze nieuwe DNA-leden

Ingevolge onze Kiesregeling zijn de respectievelijke stembureaus onder meer belast met het inventariseren van de politieke organisaties en de namen van de kandidaten op wie de kiezers hun stem hebben uitgebracht. De inventarisatie wordt in een proces-verbaal vastgelegd. Vervolgens versturen alle stembureaus de door hen opgemaakte processen-verbaal naar het Hoofdstembureau van hun district. Deze fase is reeds door alle stembureaus afgesloten.

De hoofdstembureaus hebben vervolgens tot taak het aantal op iedere kandidaat van een lijst uitgebrachte stemmen vast te stellen. Thans hebben, als ik het goed heb, en dit geldt ook voor Paramaribo, alle hoofdstembureaus dit proces afgerond. Alle 10 hoofdstembureaus dienen vervolgens, zo staat in artikel 126 van de Kiesregeling, de door hen opgemaakte processen-verbaal op te sturen naar het CHS.

Bezwaren die door een kiezer zijn gemaakt, worden in het proces-verbaal opgenomen. Bezwaren die door een Hoofdstembureau gegrond worden bevonden, kunnen ertoe leiden dat het proces-verbaal niet gelijk verstuurd kan worden naar het CHS. Alleen kiezers kunnen bezwaar, zoals in de Kiesregeling bedoeld, aantekenen. Een politieke partij niet.

Volgens artikel 132 van de Kiesregeling bepaalt het CHS welke kandidaten gekozen zijn en hoeveel zetels elke politieke partij in DNA heeft behaald. Het CHS legt dit vast in een proces-verbaal en biedt dit aan de President, het OKB en DNA aan en ook de gekozen kandidaten ontvangen van het CHS gelijk een afschrift ervan. Uit het proces-verbaal blijkt namelijk hun verkiezing. Dit proces-verbaal is het stuk dat als de geloofsbrief dient zoals bedoeld in artikel 66 van de Grondwet. Langs deze weg komen alle relevante organen te weten wie onze nieuwe DNA-leden zijn. En dit is van zeer groot belang want Suriname is een parlementaire democratie en onze nieuwe parlementariërs (DNA-leden) moeten als collectief de op hen rustende verantwoordelijkheid, namelijk de vertegenwoordiging van het volk, dus zo spoedig mogelijk kunnen uitoefenen. Zij mogen daarin geen enkele stagnatie ondervinden. In de Grondwet staat in artikel 55 lid 2 daarom ook: “De Nationale Assemblée is het hoogste orgaan van de Staat.”.

Nu de nieuwe DNA uiterlijk woensdag 24 juni a.s., dus over precies 18 dagen, bij elkaar moet komen, is het zaak dat de organen belast met de verkiezingen hun taken zo slagvaardig mogelijk uitvoeren. Maar ook dat alle overige organen dit proces ten volle ondersteunen. Het OKB heeft primair tot taak het houden van toezicht op de verkiezingen en het bindend vaststellen ervan voor de samenleving. Het OKB kan hiertoe echter pas overgaan nadat het CHS haar het voormeld proces-verbaal heeft doen toekomen.

Verkiezing President en Vice-president

De President en de Vice-president worden ingevolge onze Grondwet in DNA gekozen. De huidige President en Vice-President, de heren D.D. Bouterse en M.A.S. Adhin, zijn op 14 juli 2015 gekozen. Nu de Grondwet in artikel 91 lid 1 bepaalt dat zij voor vijf jaren zijn gekozen, zullen onze nieuwe President en Vice-president uiterlijk op 13 juli 2020 gekozen moeten zijn.

Bij wet van 5 januari 1988, houdende de regelen voor de kandidaatstelling en verkiezing van de President en de Vice-President van de Republiek Suriname (S.B. 1988, no. 2), is echter bepaald dat de kandidaatstellingen voor deze functies uiterlijk drie dagen voor de dag der verkiezing moeten zijn ingediend bij de voorzitter van DNA.

Dit moet dus uiterlijk vrijdag 10 juli a.s. gebeurd zijn. Een kandidaat dient door tenminste 7 DNA-leden te worden voorgedragen. In artikel 83 lid 3 van onze Grondwet staat dat voor zowel het kiezen van de President als de Vice-President een meerderheid van tenminste 2/3 deel van het grondwettelijk aantal leden van DNA is vereist. In artikel 61 van de Grondwet staat dat DNA uit 51 leden bestaat. Dit betekent dat 34 leden dus hun stem op een kandidaat moeten hebben uitgebracht, wil die in DNA gekozen zijn. De stemming is geheim. Dus kan niemand te weten komen welke DNA-leden vóór of tegen een kandidaat hebben gestemd. Wie onze nieuwe President en Vice-President worden, is formeel bekeken daarom nog niet bekend.

Verenigde Volksvergadering

In artikel 181 lid 2 sub b van onze Grondwet is bepaald dat indien de President noch de Vice-president in DNA, zelfs na twee stemmingsronden, niet het vereiste aantal stemmen (34) hebben behaald, de Verenigde Volksvergadering (VVV) daartoe bijeenkomt. De VVV wordt op grond van artikel 74 lid e van onze Grondwet georganiseerd door DNA. De VVV bestaat uit alle gekozen volksvertegenwoordigers, dus alle gekozen DNA-, DR- en RR-leden.

In de VVV worden de President en de Vice-President bij gewone meerderheid van stemmen gekozen. Worden de nieuwe President en Vice-President niet uiterlijk 13 juli 2020 in DNA gekozen dan expireert de zittingsperiode van de huidige President en Vice-President op 14 juli 2020 en dan krijgen wij te maken met wat genoemd wordt een demissionair kabinet, wat wil zeggen dat de huidige Regering slechts de lopende zaken mag afhandelen en dus geen nieuwe ingrijpende besluiten mag nemen. Een demissionair kabinet is voor het besturen van het land dus helemaal niet wenselijk.

De Regering

Wanneer de (nieuwe) President eenmaal is gekozen, zal die, gebruikmakend van zijn grondwettelijke bevoegdheden, onze Regering vormen. De President benoemt daartoe ten eerste onze ministers. De ministers vormen tezamen de Raad van Ministers. De Vice-President geeft leiding aan de Raad van Ministers.

De President, de Vice-President en de Raad van ministers vormen vervolgens tezamen de Regering. Zo ontstaat het bestuur van ons land. De Regering stelt het bestuurlijk beleid voor ons land vast.

De positie van de zittende President

Blijkens onze Grondwet komen onze President vergaande bevoegdheden toe. Zo berust de uitvoerende macht bij de President, hij/zij is onder meer Staatshoofd van de Republiek, hoofd van de Regering, voorzitter van de Staatsraad en van de Veiligheidsraad. Maar de President is verantwoording verschuldigd aan DNA. DNA is namelijk het hoogste orgaan van de Staat Suriname. Hieruit volgt dat de President ook onderworpen is aan de wil van het volk en in ons staatsbestel dus niet boven DNA staat.

Bij zijn/haar verkiezing legt de persoon van President daarom een eed of verklaring en belofte af. Hij/zij zweert of belooft daarbij gehoorzaamheid aan onze Grondwet. Een president die weigert om mee te werken aan de eedsaflegging door het oudste of telkens één na oudste gekozen lid van de nieuwe DNA zodat dit orgaan om te beginnen de geloofsbrieven van haar kandidaten kan onderzoeken, handelt derhalve in strijd met onze Grondwet en is een president onwaardig.

De Grondwet bepaalt in artikel 98 daarom dat indien de President de uitoefening van zijn/haar bevoegdheden tijdelijk heeft neergelegd of zolang de President ontbreekt of afwezig is, het ambt waargenomen wordt door de Vice-President. Uit deze bepaling volgt dat een zittende President of de politieke partij waartoe hij/zij behoort, het proces om te komen tot de samenstelling van onze nieuwe DNA en tot ons nieuwe bestuur niet kan tegenhouden. De volkswil prevaleert altijd.

Conclusie

Alhoewel dit artikel niet daarover gaat, wil ik hier vermelden dat ons kiesstelsel op meerdere onderwerpen aan herziening toe is. De Partij voor Recht en Ontwikkeling, afgekort PRO, waar ik de voorzitter van ben, pleit daarom voor wijziging van het kiesstelsel en dus de toepasselijke regelingen waaronder de Grondwet, de Kiesregeling, de Wet op de Politieke Organisatie en het Reglement van Orde van DNA.

Tot die wijzigingen doorgevoerd zullen zijn, want die zullen ooit moeten komen, kan ik thans met genoegen vaststellen dat onze huidige regels en hun strekking in samenhang beschouwd wel voldoende houvast bieden om de overgang van oud naar nieuw bestuur van ons land, ook voor de komende periode 2020-2025, te verwezenlijken.

Paramaribo, 6 juni 2020

Gerold Sewcharan, jurist